

CONTINUITATEA PRIN ORNAMENTICĂ DIN NEOLITIC PÂNĂ AZI

Octavian CĂPĂȚÎNĂ

Prof.univ.dr., Universitatea Tehnică din Cluj Napoca

Relativ târziu (sec. XX) cercetătorii din Anatolia și centrul și sud-estul Europei descoperă, pun cap la cap și interpretează valoroasele artefacte neolitice (6000-3750 î.Chr.). Funcția acestor artefacte pare a fi una rituală și sacră, fapt unanim acceptat. De aici și concluzia că „*artistul*” era un ales al comunității, deținând o tehnică alături de funcția magică sau sacerdotală. Dar cum se explică remanența acestor forme, aici, părea, deocamdată, fără explicație. Se poate accepta faptul că magia, ritualul s-au democratizat, au devenit „*populare*” la populațiile sedentare din aceasta zonă geografică?

Imaginile din fig. 1 vin chiar din preistorie, cu geometrismul lor care, între



Fig. 1. Ceramică de Cucuteni.

culturile indo-europene, mai apare la celți, dar mult mai atenuat decât la traci, după Lucian Blaga [1]. Matricea stilistică a filozofului Lucian Blaga din studiul *Getica* este prezentată pe o hartă a Europei cu localizarea populațiilor indo-europene (fig. 2). Se pare că ipoteza lui Blaga este depășită parțial sau măcar necesită o aducere la zi. După cercetările lui Marija Gimbutas și Adrian Poruciuc, care îi continuă pe M.P. Nilson și pe M. Eliade, cercetări care leagă firul devenirii în preistorie, este stratul preistoric [2], care e asimilat de noi veniții - indo-europeni traci de la localnici (culturile Cucuteni-Turdaș, fig. 3). Strat stilistic, care nu a mai fost pierdut nici de simbioza ulterioară, daco-romană, nici de vitregia vremurilor care au urmat, după cum vom vedea.



Fig. 2. Matricea stilistică a populațiilor indo-europene.



Fig. 3. Ceramică a diferitor culturi din spațiul românesc.

Geometrismul formelor tracilor și geometrismul atenuat al celților par a veni din neolitic (Cucuteni). Indo-europeni, traci și parțial celți par să fi asimilat în grade diferite cultura autohtonilor din Europa centrală și de sud-est, chiar dacă celții s-au dus mai departe spre marginea vestică a continentului.

Imaginile din fig. 4-6 sunt contemporane (secolele XVII-XXI) dintre români, ale românilor. Se remarcă continuitatea formelor geometrice pe casele de lemn, pe unelte, pe mobilier (fig. 4, 6), pe țesături (fig. 5), în interiorul locuințelor (fig. 6), pe haine (fig. 7).



Fig. 4. Crestături în lemn.



Fig. 5. „Părăuri de pui” de pe țesături.



Fig. 6. Interior țărănesc, sec. XIX-XX (muzeu).



Fig. 7. Port popular din Transilvania, din Moldova și din Muntenia.

„*Nepotrivirea*” dintre teoria lui Blaga, a *matriciilor stilistice*, și noile abordări (intuită de Eliade, demonstrată de Gimbutas/Poruciuc) vine din privirea de către filozof doar a rezultatului „*producției*” stilistice a tracilor și nu a rădăcinilor acestei „*producții*”. Dar înlăturarea acestei *nepotriviri*, prin observația că prin indo-europenii traci ai lui Blaga trebuie înțeles simbioza civilizației Turdaș-Cucuteni cu noii veniți, tracii, în fapt întărește teoria matricei stilistice, a ornamenticii a lui Lucian Blaga. Evident coloratura stilistică diferită a indo-europenilor traci față de ceilalți indo-europeni vine din textura dată de populațiile locale, sedentare, cele care au izvodit ceea ce numim astăzi cultura Boian, Turdaș, Vinca, Cucuteni.

Mai rămân niște semne de întrebare: cum se face că un anumit geometrism atenuat și amestecat cu zoomorfism și antropomorfism îl găsim și în ornamentica populară la norvegienii de astăzi, îl mai găsim, evident amestecat, atât în ornamentica din Anatolia de azi, din Persia și chiar pe Indus (Pakistan și India)? Explicații ar fi, dacă indo-europenii, în marșul lor de mii de ani spre locurile finale de așezare ar fi conviețuit alte mii de anii cu sedentarii din Carpați.

Bibliografie

1. ***Blaga Lucian. Getica***, volumul „*Izvoade*”. București, editura „*Minerva*”, 1972.
2. ***Poruciuc Adrian. Rădăcini ale unor tradiții românești și sud-est europene***. 2017. ISBN 978-973-642-371-0